

FRIHET OCH FÖRÄNDERLIGHET

KULTURPOLITISKT PROGRAM

Maj 2018

FRIHET OCH FÖRÄNDERLIGHET

KULTURPOLITISKT PROGRAM

Maj 2018

INNEHÅLL

1 | INLEDNING

En grön och frihetlig syn på kultur	6
Vad är kultur?	7
Frihet	7
Föränderlighet	8

2 | DET FRIA KULTURLIVET — TILLGÅNG OCH DELAKTIGHET

Kulturskaparnas villkor	10
Upphovsrätt	11
Tillgång till konst och kultur	12
<i>Konstlandet Sverige</i>	<i>13</i>
<i>Eget skapande</i>	<i>13</i>

3 | GRÖNA PERSPEKTIV PÅ KULTURPOLITISKA OMRÅDEN

Film	15
Kulturskolan	16
Kulturarv	17
Bildning	18
<i>Bibliotek</i>	<i>18</i>
<i>Folkbildning</i>	<i>19</i>
Kultur i skolan	20
<i>Estetiska och skapande ämnen</i>	<i>20</i>
<i>Läsfrämjande insatser</i>	<i>20</i>
<i>Medie- och informationskunnighet</i>	<i>21</i>
<i>Skolbibliotek</i>	<i>21</i>
Urfolket samerna och de nationella minoriteternas kultur	21
Spelkultur	22
Medier	23
Digitalisering	24
Det offentliga rummet	25
Kulturella och kreativa näringar	25

1 | INLEDNING

Den gröna kulturpolitiken syftar till att ge alla människor förutsättningar att utveckla sin kreativa, skapande och estetiska kraft. Den vårdar kulturarvet samtidigt som nya kulturyttringar välkomnas. Den skapar möjlighet för konstnärer att leva på sitt arbete. Den ger kulturen förutsättningar, värde och kraft utan att styra dess innehåll.

Det kulturpolitiska programmet innehåller de ideologiska och principiella riktlinjerna för den gröna kulturpolitiken. Det är en fördjupning av den kulturpolitiska delen av Miljöpartiet de grönas partiprogram, men anknyter också till den kulturpolitik som partiet har drivit i regeringsställning och de konkreta förslag som finns i Miljöpartiets valmanifest inför valet 2018.

En grön och frihetlig syn på kultur

Vi i Miljöpartiet är övertygade om att generella och omfattande civila, sociala och politiska rättigheter gör samhället bättre och friare. Den gröna visionen är ett samhälle där människor och kulturyttringar möts, där människor är fria att tänka och tycka efter eget huvud – där tankar, visioner och olikheter respekteras och utgör en grogrund för kreativa tankar, nya idéer och initiativ.

Den gröna synen på människan är att hon är skapande till sin natur. Kulturen är därför lika naturlig som människan själv och behöver inte motiveras med andra argument än sitt eget inneboende värde. En viktig utgångspunkt i en grön kulturpolitik är att skydda och utveckla kulturen och den konstnärliga friheten utifrån denna grundläggande insikt.

I ett samhälle finns många olika kulturella uttryck. Det är en styrka för ett samhälle. Det är när det finns många olika åsikts- och kulturyttringar som nya tankar och uttryck

kan födas. Människan får heller aldrig ses som enbart en del av ett kollektiv. Varje människa bär på sin egen uppfattning om kulturens innebörd och måste själv få definiera sin identitet och kultur. Den enskilda människan har alltid absolut tolkningsföreträde om vem hon är och ska ha möjlighet att själv styra över hur hon vill leva.

Miljöpartiet står bakom de nationella kulturpolitiska mål som har antagits av Sveriges riksdag. Målen lyfter fram att kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet. Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska prägla samhällets utveckling.

Vad är kultur?

Kultur är ett av språkets mest svårfångade begrepp. Det betyder från början odling, och kultur har genom historien betraktats som odling av själen eller intellektet, eller som ett uttryck för det som ligger bortom det naturen själv kan åstadkomma.

Kulturbegreppet i en estetisk mening beskriver skapandet och upplevelsen av det sköna och det vackra, men även det skeva och det fula, det anstötliga. Det innefattar uttryck som vi förknippar med konstarterna: till exempel musik, bildkonst, lyrik och litteratur, teater, dans, design och arkitektur. Konst och kultur kan också betraktas utifrån sin process: ett sätt att spegla en särskild intention hos konstnären, ett koncept eller tillvägagångssätt, eller en ambition om att frammana en upplevelse eller reaktion hos den som tar del av verket.

Det antropologiska kulturbegreppet beskriver den komplicerade helhet som innefattar det mänskliga tänkandet och handlandet så som språk, erfarenheter, trosföreställningar, moraluppfattningar, seder och bruk. Det här är ett program som huvudsakligen tar sikte på de estetiska aspekterna av kulturbegreppet, även om det till viss del också berör det antropologiska.

Frihet

Konstens obundenhet är central i den gröna politiken. Den fria konsten bidrar till att nya konstnärliga och intellektuella områden kan upptäckas. Därför måste konstnärlig verksamhet stå fri från politisk påverkan och kortsiktiga kommersiella villkor. Principen om att politiken ska hålla sig på en armlängds avstånd från kulturen ska upprätthållas och utvecklas.

Den konstnärliga friheten är motiverad utifrån sitt eget värde men är också en förutsättning för konstens kvalitet och förnyelse. Det är när den skapande människan, konstnären får verka i frihet – och har möjlighet att pröva sig fram, att misslyckas och lyckas, att bryta och bejaka regler, att utforska nya tankar och uttryck – som de bästa initiativen och de nya idéerna kan komma till uttryck. Det är misstagen, och lärdomarna från dem, som leder till framstegen.

Den fria konsten bryter ny mark och utmanar invanda mönster och föreställningar. På så vis fungerar den fria konsten som en demokratisk vakthund, genom att den ifrågasätter makten och stimulerar det kritiska tänkandet. Det är viktigt att konsten kan få verka i frihet och med tillräckligt självförtroende för att kunna slå åt alla håll – även mot dem som för ögonblicket har den politiska eller ekonomiska makten. Men samhället förändras vilket innebär att det som tidigare var ett underifrånperspektiv efter en kan tid bli maktens perspektiv. Därför behövs en politik för en fri, utforskande, ständigt föränderlig skapande kraft, som kan se på världen med nya ögon. Som kan ifrågasätta de nya ordningar som uppstår.

Hur högt ett samhälle värderar den fria konsten är ett mått på civilisationens utveckling. I totalitära samhällen är den fria konsten något av det första som stryps. I sådana samhällen har konsten inget eget värde – i stället är konsten ett sätt att stärka makten, att forma samhället utifrån de styrandes vilja och önskemål. Det står i kontrast till ett öppet samhälle i vilket den fria konsten har ett egenvärde och kan utvecklas i självständig riktning. Vi gröna ser det som vår uppgift att motarbeta de krafter som vill styra kulturpolitiken i auktoritär riktning.

Konstnärer och författare är i likhet med journalister särskilt utsatta för hot och hat vilket är till skada för den konstnärliga friheten. I en politik för konstens och kulturens frihet ingår därför att arbeta förebyggande mot olaga hot, erbjuda fristäder för förföljda konstnärer och författare och försvara det fria ordet.

Föränderlighet

Kulturen står aldrig still. Den formas av människor tillsammans, i samspel med varandra och utifrån impulser från det som finns runt omkring.

Historien påminner oss om äldre kulturella uttryck som nya generationer kan göra till sina. Gamla uttryck möter nya. Gamla och nya uttryck förenas och blir till ny kultur. Därför är kulturen aldrig färdigutvecklad. Den utvecklas hela tiden bortom gränser av nationer, åskådningar och generationer.

Bara den som inte känner sin historia kan påstå att kulturens essens har varit densamma i årtusende efter årtusende. I själva verket är kulturen föränderlig på samma sätt som människan – vi utvecklas, möter nya uttryck, erövrar nya kunskaper och insikter. Den tar sällan enhetlig form utan påminner mer om mångskiftande mosaik.

Hur kulturen förändras och utvecklas kan aldrig dikteras utifrån politiska visioner eller av auktoritära krafter som försöker tillrättalägga historien eller kulturen utifrån sina egna syften. Kulturen utvecklas i stället i den riktning som fria individer bär den. Kulturens

livskraft blir därför beroende av människans individuella frihet och hennes möjlighet att skapa sina kulturella uttryck på det sätt som hon finner önskvärt.

Kulturen är summan av de uttryck och nyanser som finns i vårt samhälle, ständigt föränderlig, och inte möjlig att en gång för alla definiera i en kulturpolitisk kanon, förteckning eller ett statligt sanktionerat dokument. Det betyder inte att det inte finns en specifik kultur för vårt samhälle, det innebär att det vi kallar för kultur blir något svår-fångat, en företeelse svår att definiera. Men den finns där, och måste få utvecklas och förändras i frihet.

Kulturens föränderlighet är ett resultat av människans frihet och den därtill kommande konstnärliga friheten. En fri, utforskande, ständigt föränderlig skapande kraft, som kan se världen med nya ögon, som kan ifrågasätta och analysera nya ordningar och skeenden, hjälper människan att tänka fritt, nytt och kreativt.

Vi vill skapa bästa möjliga förutsättningar för kulturens utforskande kraft. I kulturpolitiken ska det finnas en öppenhet för nya uttryck och kulturformer.

2 | DET FRIA KULTURLIVET – TILLGÅNG OCH DELAKTIGHET

Miljöpartiet anser att det fria kulturlivet inom områden som teater, musik, dans, drama och bild och form måste ha goda förutsättningar att utvecklas. Det är de fria grupperna och de enskilda konstnärerna som i hög utsträckning bryter ny konstnärlig och intellektuell mark. Därför är goda villkor för det fria kulturlivet avgörande för att konsten och kulturen ska kunna utvecklas.

Det innebär att konsten inte helt kan lämnas till marknadens villkor, eftersom konsten då i för hög grad skulle styras av kommersiella intressen. Men det konstnärliga innehållet får inte heller styras av politiska vindar. Miljöpartiet anser att politiken för det fria kulturlivet först och främst ska utgå från den konstnärliga friheten.

Kulturskaparnas villkor

Den konstnärliga utvecklingen är beroende av att professionella konstnärer och kulturskapare har möjlighet att arbeta under rimliga villkor i hela landet. De offentliga stöd- och ersättningssystemen ska utformas så att de bidrar till detta. Kulturlivet måste i högre utsträckning fungera som en trygg arbetsmarknad. Det offentliga ska arbeta för trygga anställningar och goda arbetsvillkor inom kultursektorn i stort.

Stipendier ska vara pensionsgrundande och socialförsäkringssystemet ska anpassas för att fungera även för konstnärernas arbetssituation. Även en konstnär ska ha råd att vara sjuk eller bli förälder och kunna få en rimlig pension. De offentliga stöden till fria grupper och enskilda konstnärer behöver höjas.

Den norska modellen med en konstnärsfond, där en andel av intäkterna vid andrahandsförsäljning av äldre konst går till verksamma konstnärer, ska införas i Sverige.

Kultursektorn kan inte effektiviseras på samma sätt som övrig tjänstesektor. Miljöpartiet vill vända trenden med urholkade stödsystem. Därför behöver stöden indexuppräknas, det vill säga räknas upp i takt med kostnadsutvecklingen i samhället, och anslagen till kulturen ökas där det behövs.

Miljöpartiet vill:

- se över stödsystemens struktur så att den konstnärliga friheten ökar
- investera i det fria kulturlivet:
 - *tillför medel till stipendierna, allianserna och centrumbildningarna*
 - *stärk stödet till fria grupper*
 - *inrätta en bildkonstnärsfond enligt norsk modell*
- stärka kulturskaparnas sociala trygghet
 - *samtliga stipendier ska berättiga till socialförsäkringar och pension*
 - *skapa en funktion inom Försäkringskassan med specialkompetens om konstnärers och kulturarbetares sociala trygghet*
 - *möjliggör fler trygga anställningar inom offentligt finansierad scenkonst*
- underlätta kulturskapares arbetsmarknad
 - *möjliggör att små kulturföretag kan få skattebefrielse*
 - *inför schablonavdrag för arbetslokal i hemmet*
 - *skapa möjlighet att göra skatteavdrag för inköp av kulturella varor och tjänster*
 - *inrätta en stödfunktion inom Skatteverket för egenföretagare inom kultursektorn*
- stödja fristäder för förföljda konstnärer, kulturarbetare och författare.

Upphovsrätt

Miljöpartiet vill se en fungerande upphovsrätt som är anpassad till dagens samhälle, som främjar kulturskapande och spridning i såväl traditionella som moderna former och bidrar till ett rikt kulturutbud. En fungerande upphovsrätt är viktig för kulturskaparnas möjlighet att få ersättning för sitt arbete och bidrar därmed till skapande och återväxt inom kulturområdet.

Upphovsrätten behöver vara balanserad och rättssäker samt ta hänsyn till både konsumenternas och producenternas intressen. Det är särskilt viktigt att värna yttrandefriheten.

Vi vill införa tydliga regler om så kallad panoramafrihet. Det ska vara fritt att avbilda, fotografera, och lägga upp bilder av byggnader och konst i offentliga miljöer på nätet.

I EU:s process med en reformerad upphovsrätt finns en del förslag i rätt riktning, till exempel de delar som rör undantag i upphovsrätten för ändamål knutet till forskning och utbildning, samt att kulturskapares rätt ska kunna tas tillvara gentemot starkare part.

Däremot vill vi inte begränsa yttrande- och informationsfriheten genom krav på licenser för rätten att länka, eller obligatoriska uppladdningsfilter, det vill säga programvara som jämför uppladdat material med annat material som till exempel upphovsrättsskyddat material, som även i sina dyraste varianter har alltför stora brister utan att förslagets syfte om en fungerande ersättningsmodell till rättighetshavarna kommer att kunna uppnås. I stället behövs mer träffsäkra modeller för ersättning till kulturskaparna.

Upphovsrätten måste fungera för hur vi konsumerar kultur i en modern tid och bidra till att kulturen finns tillgänglig för människor. Det är viktigt att upphovsrätten fungerar i vår digitala tidsålder där mycket av distributionen sker via internet. Framväxten av nya nätbaserade affärsmodeller, där kulturen är enkelt tillgänglig samtidigt som kulturskaparna får betalt för sitt arbete, är positiv och ska stimuleras.

Miljöpartiet vill:

- stärka möjligheten att riva upp oskäligen upphovsrättsliga avtal
- avskaffa privatkopieringsersättningen och ersätta rättighetshavare med statliga medel som kompensation för privatkopiering
- inte införa obligatoriska uppladdningsfilter på internetplattformar
- att möjligheten att länka på internet inte ska begränsas av krav på licenser
- införa regler om panoramafrihet så att offentlig konst fritt kan återges på nätet

Tillgång till konst och kultur

Eftersom kulturen är något grundläggande för oss människor måste alla ges möjlighet att få uppleva den. Det innebär att kulturpolitiken ska skapa förutsättningar för alla människor – oavsett ålder, funktionsvariation, socioekonomiska faktorer eller geografisk hemvist – att ha rimliga och likvärdiga möjligheter att kunna ta del av konst och kultur.

Museer, bibliotek, konserthus, utställningshallar och andra institutioner ska vara öppna och tillgängliga samt finnas väl spridda över landet. Likaså ska fria grupper och enskilda konstnärer kunna vara verksamma i hela Sverige. Våra nationalscener ska vara väl finansierade så att alla kan ta del av den konstnärliga verksamheten där till rimlig kostnad. Det behövs ett nationellt scenkonstlyft så att scenkonsten kan utvecklas och göras tillgänglig runt om i landet.

Kultursamverkansmodellen är en modell för statlig delfinansiering av kulturverksamheter i hela landet. Den ska stimulera nationell likvärdighet och samtidigt lämna utrymme för regional variation. Modellen möjliggör att kultursatsningar utformas utifrån regionala behov och önskemål. Vi gröna anser att det är viktigt att modellen fortsätter att utvecklas så att kommunerna och regionerna, och det regionala kultur- och civilsamhället, får mer inflytande. Beslut fattas bäst av dem som själva berörs. Regler om tilldelning av

medel och uppföljning behöver förenklas. Den statliga finansieringen ska stärkas för att kompensera för pris- och löneökningar och för att skapa förutsättningar för att utveckla den regionala kulturverksamheten.

Digitala tjänster och distributionskanaler för exempelvis scenkonst, musik, film och medier ska vara väl utvecklade, så att kultur kan nå fler människor på fler platser.

Konstlandet Sverige

Sverige är ett fantastiskt konstland. Runt om i Sverige finns ett konstliv, som med bättre förutsättningar skulle komma fler till del och bidra till lokal och regional utveckling, berättande och kreativitet. Miljöpartiet vill att konstlivet – såväl enskild som offentlig konst i hela landet – bättre bevaras, utvecklas och användas för att inspirera nya generationer av konstnärer i Sverige. Samtidigt skapas morgondagens konstliv i dag, vilket innebär att konstnärer ska ges goda möjligheter att etablera sig, finna rätt sammanhang och få utrymme att utvecklas.

Miljöpartiet vill:

- skapa förutsättningar för konsten och kulturen att finnas i hela landet
- inrätta ett nationellt scenkonstlyft
- öka anslaget till kultursamverkansmodellen
- öka stödet till scenkonstarrangörer
- se till att alla människor oavsett funktionsvariationer har tillträde till kulturen
- ta tillvara konstnärshemmen i hela landet
- öka stöden till verkstäder och ateljéer för bildkonstverk och konsthantverk.

Eget skapande

Det ska finnas goda möjligheter för människor att utveckla sin kreativitet genom eget skapande. En levande bredd- och amatörkultur ger människor möjlighet att utöva kulturella uttryck, utvecklas och bildas. Det kan handla om körer, orkesterföreningar eller kulturföreningar av annat slag. Det ska finnas gott om arenor för skapande. Studieförbund, mötesplatser, repetitionslokaler och ateljéer är exempel på platser där människor kan utveckla sina skapande förmågor. En levande breddkultur är också viktig som grogrund för framtida spetsutövare.

För att uppnå en stark och levande breddkultur behövs en stark folkbildning och ett levande föreningsliv som kan bistå med lokaler och annat stöd för det breda kulturutövandet.

Det behövs också gott om platser där kulturella möten mellan människor kan äga rum. Förutom de upplevelser som kulturen då kan ge upphov till har dessutom ett brett deltagande

i kulturlivet möjlighet att främja sammanhållning, utbyten och dialog mellan människor. Detta är i allmänhet viktigt, men kan ha särskilt stor betydelse i miljöer som präglas av socioekonomiska utmaningar.

Det är särskilt viktigt att barn och unga får möjlighet att utveckla sitt skapande. Därför ska kulturen i skolan stärkas och kulturskolan utvecklas. Även stöden till de ungdomsorganisationer som ägnar sig åt kulturverksamheter spelar en viktig roll för kulturella möten och utbyten.

Miljöpartiet vill:

- stärka folkbildningen och föreningslivet
- förbättra det civila samhällets möjligheter att bedriva långsiktig kulturverksamhet oberoende av staten
- fortsätta att öka stödet till samlingslokaler för kultur- och bildningsverksamhet.

3 | GRÖNA PERSPEKTIV PÅ KULTURPOLITISKA OMRÅDEN

Alla människor ska ha möjlighet att kunna ta del av och utöva kultur oavsett var i landet man bor. Det innebär att politiken ska främja tillgång till kultur samt skapa förutsättningar för människor att själva kunna utöva den. Den gröna kulturpolitiken ska bidra till många olika kulturuttryck. Den skapar möjligheter för offentliga och enskilda institutioner, fria grupper, skapande individer, professionell kultur och ideell kultur att växa sida vid sida.

En kulturpolitik som sänker trösklar för deltagande ger fler människor tillträde till kulturen, vilket bidrar till än fler kulturella nyanser. En grön kulturpolitik är också öppen för att ge plats för nya kulturyttringar. Tillsammans bildas en kulturell väv som kännetecknas av bredd, spets och en mångfald och kulturella och konstnärliga uttryck.

Film

Film i alla dess former är en av de viktigaste uttrycksformerna i vår tid. Rörliga bilder gestaltar berättelser som når de flesta människor oavsett ålder och bakgrund. Det är av stor betydelse att det offentliga samverkar med filmbranschens aktörer så att en mångfald av röster, berättelser och bilder kan nå människor genom filmen.

Miljöpartiet har drivit igenom en omställning av svensk filmpolitik som har inneburit att det offentliga har ökat sitt ansvar för filmskapande, samtidigt som samverkan med branschen har utvecklats. Vi anser att förutsättningarna för svensk film ska fortsätta att utvecklas genom fortsatt starkt offentligt engagemang och samverkan med branschen.

Fler unika filmberättelser ska få förutsättningar att nå sin publik. Därför ska investeringarna i svensk filmproduktion och stöden till biografer fortsätta öka.

Svensk filmbransch ska få bättre förutsättningar att förlägga sina produktioner till Sverige. Därför bör någon form av skatteincitament för filmproduktion införas.

Vi vill öka tillgängligheten till vårt rika filmhistoriska arv på olika sätt. Det ska vara lätt för alla att kunna uppleva och ta del av film oberoende av plats. Därför behöver digitaliseringen av filmarvet snabbas på.

Miljöpartiet vill:

- upprätta en nationalscen för film
- stimulera filmproduktion i hela landet
- införa incitament för produktion av film

Kulturskolan

Kulturskolan är en värdefull och uppskattad institution i samhället. I många kommuner är det kulturskolan som bär upp det lokala kulturlivet genom sin verksamhet, sina lärare och elever. Tack vare den får många barn och unga möjlighet att utveckla sina estetiska förmågor inom till exempel musik, drama och dans. Oavsett om kulturskolan fungerar som en värdefull fritidsaktivitet, eller om den är tänkt att ligga till grund för en framtida konstnärlig karriär, är det viktigt att minnas att verksamheten på kulturskolan ska utgå ifrån de ungas behov och önskemål.

En ofta omtalad företeelse är det så kallade svenska musikundret. Ofta tillskrivs kulturskolan en avgörande roll för att det framgångsrika svenska musiklivet har kunnat växa fram. Många vittnar om hur kulturskolan öppnade dörren till musicerandet. Inte sällan är det personer som inte hade musikaliskt aktiva föräldrar som har kulturskolan att tacka för det som kom att bli ett livslångt intresse och ibland en framgångsrik karriär. Politiken för kulturskolan ska bidra till att kulturskolan ska kunna odla fler kulturella uttryck på samma framgångsrika sätt.

Den ökade kulturella och konstnärliga bildning som kulturskolan bidrar till en är en tillgång för samhället som helhet.

Kulturskolan ska erbjuda ett brett utbud av kurser och vara tillgänglig för alla barn och unga. Det är rimligt med en viss grad av statligt engagemang för att kulturskolan ska vara likvärdig för alla oavsett var i landet man bor. Miljöpartiet har i regering utvecklat en nationell politik och strategi för kulturskolan.

I enlighet med den vill Miljöpartiet:

- att kulturskolan ska vara likvärdig i hela landet

- stimulera ett breddat utbud av kulturella och konstnärliga uttrycksformer
- stimulera samverkan och kunskapsspridning mellan kommunerna
- säkerställa att det finns tillräckligt med lärare med rätt kompetens i kulturskolan

Kulturarv

Kulturarvet är en allmän resurs som har möjlighet att vara en angelägenhet för alla människor. Begreppet kan förstås som spår och uttryck från det förflutna som tillskrivs värde och som används i samtiden. Kulturarvet kan bidra till gemenskap och skapa förståelse för samhällets utveckling, vår kultur och vår historia men kan också vara utgångspunkt för kritik av olika samhälls skeenden. Kunskap om, och förtrogenhet med, kulturarvet är också en fråga om bildning.

Hur kulturarvet definieras är inte en fråga för politiker. Det definieras i stället av hur det uppfattas och används. Det är institutionernas samlingar, våra gemensamma kulturskatter, enskilda människors språk och levnadssätt, det civila samhället och dess traditioner, samt mycket annat, som tillsammans utgör kulturarvet. I den mån det behöver definieras och avgränsas ska det göras av professionen och forskningen. Politiken ska skapa organisatoriska ramar och finansiera kulturarvsinstitutionerna, medan expertisen ska ansvara för förvaltningen av kulturarvet.

Kulturarvet bör tolkas och omtolkas löpande under tidens gång i takt med att ny kunskap tillkommer. Det innebär inte att kulturarvet är flyktigt eller godtyckligt. Tvärtom måste kulturarvet omtolkas med ödmjukhet utifrån den kunskap som vid varje givet ögonblick står till buds.

Det som görs i dag kan vara kulturarv i morgon. Därför måste den kultur som skapas i dag förvaltas omsorgsfullt så att den kan komma nya generationer till del.

Miljöpartiet anser att kulturarvet är en allmän angelägenhet som ska göras tillgängligt för människor. Därför måste museerna och kulturarvsinstitutionerna finnas spridda över landet. Samverkan mellan museerna ska utvecklas så att resurserna inom det allmänna museiväsendet kan komma människor till del i hela landet. Lån och utbyten mellan institutioner ska underlättas.

I de större städerna går en stor del av de statliga anslagen till kulturinstitutionerna till höga hyror. Staten bör sträva efter en hyressättningsmodell där institutionernas möjligheter att fullgöra sina uppdrag, inte marknadens logik, sätts i första rummet.

Institutionerna ska stå fria från politisk påverkan. Den nya museilagen, som har antagits under Miljöpartiets tid i regering, slår fast museernas oberoende från politiken och formaliserar principen om armlängds avstånd. I lagen stärks också museernas status som kunskapsinstitutioner.

Miljöpartiet vill:

- värna museernas status som oberoende kulturarvs- och kunskapsinstitutioner
- möjliggöra stärkta resurser till läns museerna
- se över modellen för hyressättning för kulturarvsinstitutioner.

Bildning

Kultur är tätt sammankopplat med det vi kallar för bildning. Kunskap och kultur är två viktiga hörnstenar för bildningen. Bildningsbegreppet kan förstås som människans förmåga att tillgodogöra sig kunskap och sätta den i sammanhang, förmågan att utifrån kunskap och erfarenhet kunna förstå och analysera skeenden och rörelser i omvärlden.

Bildningen är avgörande för människans möjlighet att orientera sig i samhället och förhålla sig till omvärlden och historien. Bildning ger självständighet och bidrar till frigörelse från givna auktoriteter och strukturer. Därför ska politiken bidra till att stärka bildningen.

Det är viktigt att se att bildning skiljer sig från det vi kallar för utbildning. Begreppet utbildning handlar om en avgränsad process i syfte att rusta en individ för ett tydligt avgränsat ändamål. Utbildningen har därför ett slutmål, till skillnad från bildningen, som är ett förhållningssätt som innebär en livslång strävan efter större och djupare förståelse.

I strävan efter bildning har förstås utbildningssystemet en given roll. Men även konsten och kulturen är viktig för bildningen. Det intellektuella ramverk där kunskap och information får sitt sammanhang skapas delvis genom konsten. Nya perspektiv kan öppnas vilket hjälper människan att se på världen med nya ögon. En utvecklad syn på omvärlden gör det lättare att förstå den. Konst och kultur är därför viktiga inslag i bildningsresan.

Bibliotek

Biblioteken är viktiga institutioner i det demokratiska samhället. Biblioteket är en arena för litteratur, läsning, bildning, informationshantering och fri åsiktsbildning. Det är en mötesplats för människor för samtal om samhället och dess utveckling. Biblioteken ska vara öppna och tillgängliga för alla.

Många människor har en stark relation till biblioteken. Det lokala folkbiblioteket är ofta den offentliga kulturinstitution som finns närmast människor. För många barn och unga är biblioteken ett sätt att bekanta sig med läsning och litteratur. Våra folkbibliotek är en viktig mötesplats för människor, mellan människor och en plats som främjar olika språk och språkutveckling.

Det allmänna biblioteksväsendet ska enligt bibliotekslagen verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Det är mycket viktigt att andan i lagen verkligen efterlevs.

Det ska finnas gott om bibliotek i hela landet. De ska vara öppna och tillgängliga i alla avseenden, till exempel genom generösa öppettider och anpassade lokaler. De samlade resurserna i det som kallas det allmänna biblioteksväsendet (offentligt finansierade bibliotek såsom folkbibliotek, länsbibliotek och universitetsbibliotek) ska så långt det är möjligt göras tillgängliga för alla. Det kan ske genom ömsesidiga utlån och utbyten, och genom att digitaliserad kultur och litteratur distribueras genom internet. I biblioteken ska utbildad personal finnas, som med sin kompetens kan bistå allmänheten med vägledning vid litteratursökning, informationshantering, källkritik och digital kompetens.

Miljöpartiet har i regering ökat resurserna till biblioteksväsendet så att biblioteken kan komma närmare människor. En nationell biblioteksstrategi ska ytterligare utveckla biblioteksväsendets möjligheter att stärka litteraturens ställning och främja det demokratiska samtalet. Miljöpartiet anser att biblioteksersättningen ska fortsätta att öka, främst för att möjliggöra goda villkor för författare, men också för att slå vakt om legitimiteten för bibliotekens avgiftsfria utlåning.

Miljöpartiet vill:

- främja tillgången till bemannade bibliotek i hela landet
- öka biblioteksersättningen
- stärka digitalisering och samverkan i biblioteksväsendet.

Folkbildning

Det ska vara möjligt för alla människor att bildas genom hela livet. Ett starkt folkbildningsväsende ger fler människor möjlighet att genom hela livet öka sin kunskap och bildning. Folkbildningen har en särskild funktion eftersom den är fristående från det ordinarie utbildningsväsendet. Det ger möjlighet till lärande utanför den obligatoriska skolan och det klassiska universitetet. Folkbildningen skapar chanser och möjligheter för fler människor. På så sätt bidrar den till att höja den allmänna kunskaps- och bildningsnivån i hela samhället samtidigt som den bidrar till nya livschanser, personlig utveckling och delaktighet i samhället.

Genom samtal, litteratur, studier och kulturaktiviteter bidrar ett starkt folkbildningsväsende till ett samhälle som i högre grad präglas av kunskap och kultur. Miljöpartiet vill ytterligare utveckla folkbildningen. Den ska få bättre förutsättningar att nå alla människor oavsett var de bor eller deras socioekonomiska förutsättningar.

Miljöpartiet vill:

- öka anslagen till studieförbunden
- skapa fler platser på folkhögskolorna
- öka andelen generellt stöd i stället för projekt och riktade bidrag.

Kultur i skolan

Kultur och bildning hör ihop. Därför måste varje ung människa få möjlighet att utveckla sin skapande kraft. Det handlar också om att öka skolans ambitioner för bildning. Inslagen av kultur och humaniora ska stärkas. Den tidigare tendensen till avsmalning i gymnasieskolan, där elever på yrkesprogram fick mindre av kultur, språk och humaniora, ska vändas. Alla elever oavsett inriktning ska få möjlighet att utveckla sin bildning och sitt skapande. Det är till nytta för såväl den enskilde eleven som för samhället som helhet.

Estetiska och skapande ämnen

Estetiska ämnen är en viktig nyckel till barns och ungas möjlighet att utveckla sina kreativa förmågor. Estetiska lärprocesser och fler estetiska ämnen bör vara möjligt om det finns lokala behov och önskemål. Slöjdämnen av olika slag kan öka barns känsla för att själv kunna skapa och förstå hur något fungerar och är uppbyggt.

Skapande skola är en satsning som möjliggör för barn och unga att i större utsträckning kunna möta professionell scenkonst och kultur under sin skolgång. I dag omfattar satsningen framför allt grundskolan och i viss mån även förskolan. Miljöpartiet vill att barn och unga under hela sin skolgång, även gymnasieskolan, ska kunna ta del av Skapande skola.

Miljöpartiet vill:

- att samtliga nationella program i gymnasieskolan ska innehålla minst ett estetiskt ämne
- ge hela skolväsendet tillgång till Skapande skola
- stärka samverkan mellan grundskolan och kulturskolan.

Läsfrämjande insatser

Läsförmåga är helt avgörande för möjligheten att orientera sig i samhället. Det är nyckeln till lärande, arbete och utveckling genom hela livet. En väl utvecklad läsförmåga är den viktigaste basfärdigheten för att leva i vårt samhälle.

Miljöpartiet har bidragit till arbetet med att öka läsförmågan bland annat genom ökade läsfrämjande insatser i skolan och bättre bemanning i skolbiblioteken. Biblioteksväsendet har utvecklats och fått mera resurser samtidigt som satsningar som Hela Sverige läser med barnen och Läsdelegationen har startats och utvecklats.

För ett fortsatt arbete för ökad läsförmåga krävs att ambitionerna skruvas upp ytterligare. Skolan och biblioteken har en nyckelroll. Läsfrämjande insatser ska utvecklas både inom ramen för skolan och inom kulturområdet. Inom kulturen handlar det om att ge Statens kulturråd möjlighet att utveckla sitt arbete och om att ge biblioteken mer resurser så att de kan finnas närvarande i skolan och i hela landet nära människor.

Miljöpartiet vill:

- att biblioteken ges mer resurser för att främja läsande.

Medie- och informationskunnighet

I en tid där de flesta människor, inte minst unga, tillbringar mycket tid i den digitala miljön och där exponeras för en flod av olika budskap är förmågan att kritiskt analysera information och olika källor viktigare än någonsin tidigare. Utan en sådan förmåga ökar sårbarheten för propaganda, felaktigheter och förvanskade budskap av olika slag. Den som saknar förmåga att särskilja sant från falskt, eller inte kan sätta information i rätt sammanhang, får svårare att bygga solid kunskap. Det ökar också risken för att antidemokratiska budskap får genomslag. Därför har det som brukar kallas för medie- och informationskunnighet (MIK) en självklar plats i skolan.

Miljöpartiet vill:

- att uppdraget att undervisa i medie- och informationskunnighet ska stärkas i grund- och gymnasieskolans läroplaner och examensmål
- att samordningen av MIK-frågor ska förbättras mellan samhällets olika sektorer.

Skolbibliotek

Biblioteken är avgörande för att alla elever ska lyckas i sin skolgång. Därför måste skolbiblioteken vara bemannade med utbildad personal.

Miljöpartiet vill:

- att alla skolelever ska ha tillgång till bibliotek som är bemannade med rätt kompetens
- att skolbiblioteken ska bistå skolan i MIK-arbetet.

Urfolket samerna och de nationella minoriteternas kultur

I Sverige har vi ett urfolk, samer, och fyra nationella minoriteter: sverigefinnar, tornedalingar, romer och judar. Genom internationella konventioner har Sverige åtagit sig att säkerställa deras rätt till sitt eget språk och sin egen kultur. En kultur som genom tradition också är en del av vårt gemensamma kulturarv och kulturliv.

Främjande av det samiska folkets och de nationella minoriteternas kulturverksamheter inom områden som språk, konst och kulturarv är en fråga om mänskliga rättigheter och mer kultur till fler. Det är särskilt viktigt att genom kulturella upplevelser och eget skapande kunna ta del av eller levandegöra berättelser, traditioner eller språk – det kan till och med handla om att få kulturen att överleva.

Genom konsten och kulturen är det möjligt att med ord, bild eller musik synliggöra perspektiv som i den traditionella historieskrivningen ibland har hamnat i skymundan. För att bryta den okunskap som finns idag kring samer och de nationella minoriteter kan kultur vara en stark kraft.

Anslagen till samisk kultur och de nationella minoriteternas kultur behöver fortsätta öka. Det ger ett rikare kulturliv i Sverige.

Miljöpartiet vill:

- möjliggöra för fler kulturella uttryck utifrån minoritetsperspektiv och på minoritetsspråken finska, jiddisch, romani chib, tornedalsfinska och samiska
- stärka samiskt självbestämmandet över samiska kulturinstitutioner och öka det kulturanslag som Sametinget självt beslutar om
- inrätta ett permanent center för tornedalsk historia och kultur
- fortsätta stärka Judiska museet.

Spelkultur

Spelkultur är ett brett samlingsbegrepp för olika kulturformer kopplat till analogt eller digitalt spel och rollspel, lajv och cosplay. Det handlar om det kreativa skapandet av spel där till exempel digitala spel är komplexa kombinationer av ingenjörskonst, bildkonst, berättarkonst, teater, musik och film – allkonstverk som inbjuder till upplevelser och medskapande. Det handlar om civilsamhället kring själva spelhobbyn, en av Sveriges mest populära fritidssysselsättningar. Och det handlar om upplevelsekulturen och de kreativa näringarna som vuxit upp runt detta, med festivaler och konvent, streamade kanaler och konst, musik och kommunikation.

Trots att spel i olika former alltid har varit en del av människans vardag och kultur, har spelkulturen inte alltid getts samma status som andra kulturformer. Exempelvis har film och musik möjlighet att finnas kommersiellt på en marknad samtidigt som det finns statligt stöd för smalare konstnärlig film och musik. Sverige har flera internationellt framgångsrika kreativa spelföretag men det saknas liknande stöd för konstnärlig utveckling och ickekommersiella projekt. Ett annat exempel är att det kan vara svårt för studieförbund och föreningar att söka offentliga medel för utbildningar och event som är relaterade till spelkulturen då det inte uppfattas passa in i de kulturpolitiska ramarna.

Miljöpartiet vill:

- att spel, liksom andra kulturformer, ska kunna ta del av offentliga stöd.

Medier

Fria medier fyller en oumbärlig funktion i ett demokratiskt samhälle. En mångfald av oberoende medier är nödvändig för att demokratin ska fungera på ett bra sätt. I en tid där det fria ordet på många håll i världen är satt under tryck är det viktigare än någonsin att värna medierna och den fria journalistiken.

Alla människor, oavsett var i landet, ska ha tillgång allsidig nyhetsförmedling av hög kvalitet, så att var och en självständigt kan bilda sig en uppfattning om samhället utifrån fakta och kunskap. Medierna är inte enbart passiva förmedlare av information utan bidrar även genom sin publicistiska profession till djupare förståelse av olika skeenden och företeelser i samhället.

Journalistiken fungerar också som en renhållningsmekanism gentemot maktmissbruk och korruption. Genom att journalistiken granskar de som har makt i samhället får allmänheten insyn, och missförhållanden kan avslöjas och ansvar utkrävas. Det är uppenbart att medierna är avgörande för att demokratin ska hållas levande.

I dag finns ett antal s.k. "vita fläckar", alltså geografiska områden som är svagt eller obefintligt journalistiskt bevakade. I sådana områden har människor inte tillgång till lokal journalistik som kan bevaka och granska lokala makthavare. Det får till följd att politiska beslut kan fattas utan att invånarna är informerade och utan att debatt om den aktuella frågan i förväg har förts. Det är mycket problematiskt för demokratin.

Miljöpartiet värnar en mångfald av oberoende medier. Medierna ska vara tillgängliga för människor med olika funktionsvariationer, och det ska finnas nyhetsbevakning på olika språk. Public service ska kunna följa den tekniska utvecklingen och finnas på olika digitala plattformar. Det är viktigt att public service ges stabila och långsiktiga villkor. Därför ska beslut som rör reglering av public service fattas med brett parlamentariskt stöd.

Miljöpartiet har i regering tagit initiativ till en blocköverskridande överenskommelse som innebär att det nuvarande presstödet ökar samtidigt som nya teknikneutrala mediestöd lanseras. Nästa steg är att presstödet helt och fullt utvecklas till ett teknikneutrala mediestöd.

För att undvika att medieetik tillämpas olika beroende av vilken aktör och på vilken plattform det mediala innehållet publiceras behöver public service ha möjlighet att ansluta sig till mediebranschens eget medieetiska system. Ett gemensamt etiskt system underlättar för medborgarna att veta vart de ska vända sig om de har synpunkter på en enskild publicering. Ett gemensamt system, i vilket även public service ingår, skulle därför ha förutsättningar att stärka förtroendet för mediebranschen som helhet.

Miljöpartiet vill:

- grundlagsfästa public services oberoende
- se till att public service har ett fungerande regelverk även för digitala plattformar på nätet
- anpassa public services reglering för en branschgemensam medieetik
- göra presstödet till ett teknikneutralt mediestöd
- öka stödet till kulturtidskrifter och gör det teknikneutralt
- sänka momsens till sex procent för digitala publikationer
- stärka polisens resurser för arbetet med hot mot journalister och satsa på specialkompetens på området.

Digitalisering

Digitalisering är en viktig drivkraft till utveckling inom konst, kultur och medier. Liksom i andra branscher har digitaliseringen påtagligt förändrat förutsättningarna för produktion, distribution, kommunikation och arkivering inom kulturområdet.

För det första handlar det om att digitaliseringen ändrar förutsättningarna för själva skapandet. Digitaliseringen erbjuder nya metoder och fler möjligheter för skapande verksamhet. Fler människor har också möjlighet att använda dessa nya metoder och möjligheter.

För det andra förändrar digitaliseringen förutsättningarna att tillgängliggöra, sprida och ta del av kulturen. Den ger möjlighet att ta del av kulturutbudet utan att begränsas av geografiska avstånd, men digitala stöd kan också förbättra tillgängligheten genom till exempel textöversättning och syntolkning.

För det tredje förändrar digitaliseringen förutsättningarna för att bevara kultur, inte minst genom minskade kostnader för arkivering av exempelvis inspelat ljud och bild. Digitaliserade samlingar kan även göras sökbara och tillgängliga på ett helt annat sätt än vad som är möjligt med samlingar i fysisk form.

Miljöpartiet vill:

- digitalisera den offentligt finansierade kulturen och utveckla tjänster och kanaler för digital distribution av kultur i hela landet
- införa ett MIK-kliv som innebär att resurserna till medie- och informationskunnighet (MIK) ökar och att samverkan mellan samhällets olika sektorer förbättras avseende MIK.

Det offentliga rummet

Miljöpartiet de gröna värdesätter konstens betydelse för utvecklingen av gestaltade livsmiljöer. Ett helhetsperspektiv, där kulturhistoriska, konstnärliga och sociala perspektiv samverkar med arkitektur, form och design, är viktigt för en långsiktigt hållbar utveckling av våra boende- och livsmiljöer.

En förutsättning för ett modernt och hållbart byggande är att det finns tillgång till arkitektonisk kompetens i planering, utförande och utvärdering. Möjligheten för detta ser väldigt olika ut runt om i landet, och behovet är stort i såväl stora som mindre kommuner. Därför har Miljöpartiet i regering inrättat en riksarkitekt som kan ge kommunerna stöd, och som även kan vara en pådrivande kraft i arbetet med att lyfta fram arkitekturens roll i samhällsplaneringen.

Minst en procent av investeringarna i det offentliga rummet, som bostäder eller infrastruktur, ska användas till konst och gestaltning. Det behöver dock inte kopplas strikt till ett objekt, utan kan användas för att höja kvaliteten i ett område. Därmed skapas större utrymme för konsten i det offentliga rummet. I takt med att konsten blir ett vanligt inslag i våra livsmiljöer bör den involveras allt mer i samhällets plan- och byggprocesser.

Mer offentlig konst i små orter och mindre städer skulle innebära att fler invånare får ta del av ny offentlig konst som utgår från den lokala platsens behov och involverar det lokala civilsamhället. Offentlig konst tar plats där människor lever i sin vardag: i parker och lekplatser, på gator och torg, i boendemiljöer och på arbetsplatser.

Miljöpartiet vill:

- att staten ska efterleva enprocentsmålet
- satsa på offentlig konst i mindre orter och landsbygd.

Kulturella och kreativa näringar

De kulturella och kreativa näringarna skapar möjligheter för nya konstnärliga uttryck, regional utveckling och sysselsättning. De kulturella näringarna växer och omsättningen ökar i snabb takt, både i Sverige och inom den kultur som exporteras. De senaste årens snabba tillväxt beror på digitalt drivna affärsmodeller samt en ökning av kulturformerna musik, design, mode och spel.

Det är positivt att kulturen, utöver det värde det skapar för människor, också kan bidra till sysselsättning och tillväxt i en sektor som kan vara långsiktigt miljömässigt hållbar. Miljöpartiet värnar denna utveckling och ser ett behov av ökad samverkan mellan de sektorer som berörs.

Alla kreativa näringar har sitt ursprung i den kulturella kärna som kulturpolitiken har till uppgift att värna och utveckla. Utöver satsningar på det professionella kulturlivet behöver resurser läggas på det breda utövandet. Det är i det breda utövandet som alla får möjlighet att pröva sina vingar vilket leder till att vissa utvecklar enastående förmågor och idéer som är möjliga att bygga en näring av.

Utifrån den kulturella kärnan är det viktigt att det finns broar till andra delar av samhället som kan ta tillvara kulturektorns potential. Det kan handla om ökat samarbete mellan kultur- och näringspolitiska myndigheter, regionala knutpunkter för samverkan, innovationsstöd, rådgivning och finansiellt stöd till mindre kulturbolag som befinner sig i uppstartsprocess, samt att underlätta kompetensförsörjning i en modern och internationell kreativ sektor.

Miljöpartiet vill:

- stärka samverkan mellan kultur- och näringsliv
- frigöra riskkapital för små och medelstora företag i sektorn kulturella och kreativa näringar.

**”
(Konsten) är de tunna joniska pelare
av ljus och andlighet som bär upp vår civilisation /.../
Sviktar dessa pelare begravs vi alla
i ett rykande virrvarr av järnskrot och cement /.../”**

Lennart Hellsing